

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

135:2 • 2015

Redaktören har ordet

Till den vetenskapliga kvalitetens lov

Mitt första möte med *Historisk tidskrift* ägde rum på Kungl. biblioteket i början av 1990-talet. Jag var student och hade precis påbörjat mina studier i historia när jag en dag beslöt mig för att söka mig bortom läsesalen och Sumlen. Nyfiken på vad som fanns i den stora byggnaden upptäckte jag tidskriftshyllor i en sal. Jag gick systematiskt till väga och följde hyllmarkeringarna i alfabetisk ordning. I ett anteckningsblock noterade jag de tidskrifter som hade med historia att göra och som verkade intressanta. Studien tog flera dagar och resulterade i en väldigt lång lista. En stack dock ut i mängden av svenska och utländska månadsmagasin, kvartalsskrifter och årsböcker: *Historisk tidskrift*. Jag kan inte påstå att kärlek uppstod vid första ögonkastet. Maken till ful tidskrift fick man leta efter, tyckte jag då: skrikande blå med text i vitt och en svartvit bild i mitten. Annorlunda blev det när jag började bläddra i det uppenbart olästa exemplaret – annars inte ett gott tecken för den som söker efter tidskriften som alla läser. För mig uppenbarade sig en ny och annorlunda värld. Jag insåg att historia var så mycket mer än ett roligt läsämne på universitetet, det var en renodlad vetenskap också, med egna förborgade regler och praktiker. Därtill kom att det fanns en massa kunnigt folk som skrev artiklar, essäer och recensioner och som kunde titulera sig historiker. Jag var fast. En sådan person ville också jag bli.

Historisk tidskrift var sedan en trogen följeslagare genom mina universitetsstudier, även när jag läste andra ämnen än historia. Som doktorand på 1990-talet hade jag dessutom den stora turen att få vara dess redaktionssekreterare, ett arbete jag håller för bland det roligaste jag gjort. Det blev tre lärorika år. Nu är jag tidskriftens nye redaktör och kan inte annat än att tänka tillbaka på den där dagen när jag för första gången

bekantade mig med den svenska historievetenskapens mest anrika tidskrift. Det jag såg då, och uppskattade till den grad att jag fortsatte att följa tidskriften som både läsare och prenumerant, var att historia är en vetenskap och *Historisk tidskrift* ett viktigt organ för utgivande av kvalitativ historievetenskaplig forskning.

Kvalitet är dock en komplicerad sak, inser jag idag – den kommer inte av sig själv utan är något man får kämpa sig till. Vad kvaliteten består av är svår att definiera. Den kan innebära mycket och skilja sig från fall till fall och från forskare till forskare. Själva ordet kvalitet kommer av latinets *qualitas*, som betyder ”beskaffenhet”, ”egenskap”. Inom den äldre filosofin – medeltiden och tidigmodern tid – talade tänkarna om primära, sekundära och tertiära kvaliteter. Primära egenskaper tillhörde tingen, som till exempel värme, köld, fuktighet, torrhet, massa och volym. Sekundära kvaliteter, som till exempel färger och dofter, sades stå i beroende till vår förmåga att uppfatta dem med våra sinnesorgan – de kallades även för härledda kvaliteter. Tertiära kvaliteter, slutligen, hade med värderingar och estetik att göra, som till exempel god eller dålig, vacker eller ful – de benämns även tillskrivna egenskaper. His-

I den vetenskapliga praktiken ingår att samtala om kvalitet och att finna metoder för bedömning av andras resultat och påståenden. Detalj ur Raffaello Santis ("Rafael", 1483–1520), "Skolan i Aten" från 1511.

torievetenskaplig kvalitet, i all sin filosofiska och kunskapsteoretiska vidd, ligger till viss del inbäddad i denna filosofiska tradition. Det finns både god och dålig vetenskap och redan som studenter får vi lära oss att uppmärksamma skillnaderna och värdera andras vetenskapliga undersökningar och insatser.

Vetenskaplig kvalitet är således en fråga om subjektiv bedömning och värdering. Det kan skapa problem – subjektiva bedömningar efter oredovisade mallar, ogrundade och fördomsfulla antaganden och domslut med flera andra faktorer som kan påverka och därmed skapa friktion i det vetenskapliga samtalet – men behöver inte göra det. *Historisk tidskrift* tillämpar ett granskningsförfarande med minst två externa och av varandra oberoende lektörer i en så kallad *double blind peer review*. Minst en av lektörerna är alltid en forskare verksam vid en utländsk institution eller en utomlands utbildad forskare verksam i Sverige. Självklart finns det brister i detta system också, det kan exempelvis ta lång tid innan en artikel blivit granskad och bedömd – även om vi har satta tidsramar för lektörerna – vilket kan försena publicering. Ändamålen helgar ändå medlen. Syftet är att kvalitetssäkra tidskriftens vetenskapliga innehåll; att garantera att kvaliteten på de uppsatser som publiceras är i nivå med högsta internationella standard. Det är ju ändå den goda vetenskapen som utgör tidskriftens varumärke, det som jag en gång i tiden fastnade för.

Det jag på grund av min ringa ålder inte begrep den där dagen på Kungl. biblioteket var att *Historisk tidskrift* aldrig har försökt vinna läsare genom iögonenfallande omslag eller spektakulära ämnen – den övertygar i stället med hjälp av seriositet och hög vetenskaplig kvalitet. Det har alltid varit tidskriftens adelsmärke och skall så förbli. Det kan tyckas som självklart, att det finns god historievetenskap och kvalitet som går att uppfatta och skilja från dålig historievetenskap, men söker vi oss utanför det rent akademiska fältet ser det annorlunda ut. Det förekommer att historia betraktas som relativ – som en icke-vetenskap – och därför inte behöver ta hänsyn till forskningsresultat. Primärt handlar vetenskaplig kvalitet om att ett arbete, en studie, ett debattinlägg, en essä, reflektion eller liknande, tillför forskningen något nytt. Det kan handla om nya data, som kastar ljus över något tidigare okänt eller dolt, eller om förnyelse av ett aktuellt forskningsläge eller om viljan att förbättra och utvidga teoretiska begrepp och modeller, förfina metoder och ge nya

perspektiv. Allt detta utgör viktiga mål för *Historisk tidskrift*. Denna typ av kvalitet ska prägla tidskriftens innehåll, från uppsatser och essäer till debattinlägg och långa och korta recensioner. *Historisk tidskrift* utgör en viktig röst i det historievetenskapliga samtalet i Sverige och det innebär ett stort ansvar på dem som är satta att verka för tidskriftens bevarande och fortsatta utgivning. Tidskriftens primära mål är, som jag ser det, att flytta fram forskningsfronten, belysa nya och gamla resultat och väcka frågor. Vi ska bevaka internationalisering och även se till att tidskriften ingår i ett internationellt sammanhang genom bland annat behandla internationella ämnen på svenska. Med nyfikenhet och noggrannhet arbetar sig historievetenskapen successivt framåt. *Historisk tidskrift* ska finnas där och bevaka, uppmuntra och värdera varje nytt steg.

Vetenskaplig kvalitet har också med tradition och lagrad erfarenhet att göra. Det är lätt att tillträda på posten som ny redaktör när så många goda företrädare har suttit på densamma. Det finns liksom lagrat i filerna och i alla ärvda ärenden en professionalism och inbyggd kvalitetssäkring, som det nu ligger på mig att förvalta väl. Därför vill jag tacka min företrädare Stefan Amirell för hans utomordentliga insatser som redaktör under de gångna sex åren. Under hans entusiastiska och kunniga ledning har *Historisk tidskrift* utökat sitt innehåll med både kvalitetssäkrade artiklar och essäer och nytänkande kring utgivning av vetenskapliga tidskrifter. Han har tagit initiativ till vetenskapliga debatter och diskussioner och även lyckats väcka den allmänna opinionen till liv när Vetenskapsrådet meddelade att det skulle avveckla tidskriftsstödet. Han har tagit och tar alltjämt genom sitt ordförandeskap i Föreningen för vetenskaplig publicering ett stort ansvar för de vetenskapliga tidskrifternas framtid. Utan hans – och, förstås, redaktionssekreteraren Nils Fabianssons – stora intresse, engagemang och professionalism har inte *Historisk tidskrift* kunnat förmedla den höga kvalitet och punktlighet som utmärker tidskriften.

Stockholms universitet

BO ERIKSSON